

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”

ЗВІТ

(проміжний)

про виконання науково-дослідної роботи за темою:

**“АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВОЇ ТА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ”**
(номер державної реєстрації 0112U001326)

Суми

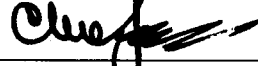
2013

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора

д.е.н., професор Козьменко С.М.

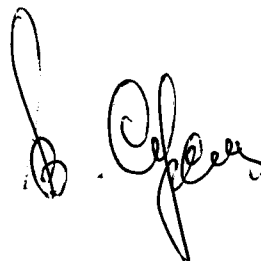
«28» грудня 2013 р.

ЗВІТ

(проміжний)

про виконання науково-дослідної роботи за темою:
**«АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА
БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ»**
(номер державної реєстрації 0112U001326)

Керівник НДР:
д-р юрид. наук, професор

В. В. Сухонос

РЕФЕРАТ

Адміністративно-правове регулювання фінансової та банківської діяльності в Україні [Текст] : звіт про НДР / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; керівн. В. В. Сухонос; викон. В. М. Завгородня; Д. М. Лук'янець [та ін.] – Суми, 2013. – 213 с.

Звіт проміжний про НДР : 213 с., розділів 4, джерел 106.

Об'єкт дослідження – фінансові та банківські правовідносини, що складаються в Європейському Союзі та державах-членах, а також у вітчизняній фінансовій та банківській діяльності.

Мета роботи – вивчення підходів до регулювання фінансової та банківської діяльності в провідних країнах ЄС, а також комунітарному праві; формування на цій основі науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства України та гармонізації його з правом ЄС.

Досліджується правове регулювання фінансово-кредитних відносин в Європейському Союзі та державах-членах, правові засади функціонування банківської системи в ЄС, правове забезпечення управління публічними фінансами. З урахуванням вітчизняної специфіки обґрунтовуються рекомендації щодо гармонізації українського законодавства з правом ЄС та вдосконалення адміністративно-правового регулювання фінансової і банківської діяльності.

Методи дослідження – аналітичний, системний, порівняльний, формально-логічний, історико-правовий та інші.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, фінансові та банківські правовідносини, Європейська система центральних банків, публічні фінанси ЄС, антикорупційне законодавство.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕСЬКОГО СОЮЗУ	9
1.1. Формування банківської системи ЄС.....	9
1.2. Джерела правового регулювання банківських відносин в ЄС...23	23
1.3. Поняття та структура банківської системи ЄС.....	33
1.4. Правовий механізм функціонування Європейської Системи Центральних Банків.....	39
1.5. Правове регулювання банківського нагляду в ЄС.....	48
РОЗДІЛ 2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	72
2.1. Проблеми адаптації банківського законодавства України до норм ЄС.....	72
2.2. Загальнодержавні та національні програми євроінтеграції: стан реалізації та вплив на правове регулювання банківських відносин в Україні.....	86
2.3. Удосконалення державного регулювання банківської діяльності в Україні.....	97
2.4. Удосконалення правового регулювання національної системи фінансового моніторингу.....	112
2.5. Шляхи підвищення ефективності здійснення фінансового моніторингу в банківській сфері з боку Національного банку України	125
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН.....	139

3.1. Правове регулювання бюджетних відносин в ЄСс та державах-членах.....	139
3.2. Шляхи вдосконалення правового регулювання управління видатками і доходами Державного бюджету України.....	148
РОЗДІЛ 4. ОКРЕМІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ У СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ТА ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН.....	172
ВИСНОВКИ.....	193
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	200

ВСТУП

Проміжний звіт підготовлено на виконання другого етапу науково-дослідної роботи на тему «Адміністративно-правове регулювання фінансової та банківської діяльності в Україні» (державний реєстраційний номер 0112u001326).

Актуальність дослідження. Питання європейської інтеграції було і залишається одним із важливих аспектів розвитку нашої держави з моменту отримання нею незалежності. Цей процес доволі складний і потребує постійних кроків щодо прийняття та впровадження в життя необхідних нормативних актів з метою наближення України до стандартів Європейського Союзу та відповідності національного законодавства міжнародним принципам. Одним з провідних напрямів євроінтеграції нашої держави є економічна співпраця, в першу чергу, в сфері фінансової та банківської діяльності. За період існування Європейських Співтовариств та Європейського Союзу в рамках об'єднання та в державах-членах сформувалася достатньо ефективна система правового регулювання фінансових і банківських відносин, вивчення якої і запозичення позитивних аспектів становить значний інтерес для України.

Відтак, використання європейського досвіду з метою вдосконалення адміністративного, фінансового та банківського законодавства України, реформування правових засад державного регулювання функціонування фінансово-кредитної системи є актуальним і своєчасним у контексті європейської інтеграції та перспективного підписання Угоди про асоціацію з ЄС.

Дослідження правового регулювання фінансової та банківської діяльності в ЄС та державах-членах останнім часом значно активізувалися. Так, загальні питання функціонування банків згідно з правом ЄС досліджували В. В. Безбах, М. С. Демидович, Л. М. Ентін, М. Ю. Ільїн, С. Ю.

Кашкін, Б. М. Криволапов, В. І. Міщенко, Р.А. Петров, Є. Л. Прокопенко, В. Ф. Хоровський, А.В. Шаповалов. Правове регулювання функціонування центральних банків в ЄС та банківського нагляду було предметом дослідження О. І. Барановського, Н. Е. Златіної, В. Л. Кротюка, І. В. Малюкової та інших вчених. Дещо менше уваги в літературі приділено питанням правового регулювання бюджетних відносин та публічних фінансів, які аналізували, зокрема, І. А. Березовська, А. О. Бояр, П. Я. Мінка, О. Б. Росоляк.

З метою подальшої адаптації вітчизняної фінансово-кредитної системи до європейських стандартів правового регулювання фінансових відносин, визначення перспектив європейської інтеграції України правове регулювання фінансової діяльності в ЄС досліджували Ю. В. Безручко, Я. В. Белінська, О. А. Белова, А. О. Вакуленко, В. І. Муравйов, Н. Б. Пацурія та інші науковці.

У той же час, низка питань щодо гармонізації вітчизняного адміністративно-правового регулювання фінансової і банківської діяльності з європейським правом залишаються невирішеними. Крім того, процеси, що відбуваються як в Україні, так і в Європейському Союзі визначають нові виклики та нові вимоги щодо якості правового забезпечення функціонування фінансово-кредитної системи.

З огляду на наведене, **метою науково-дослідної роботи є вивчення підходів до регулювання фінансової та банківської діяльності в провідних країнах ЄС, а також комунітарному праві; формування на цій основі науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства України та гармонізації його з правом ЄС. Для досягнення поставленої мети були поставлені та вирішені такі основні завдання дослідження:**

- з'ясування сутності та основних тенденцій адміністративно-правового регулювання фінансової та банківської діяльності в країнах ЄС;
- вивчення досвіду правового регулювання бюджетних відносин в ЄС та державах членах;

- розробка рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання управління видатками і доходами Державного бюджету України;
- вивчення правових засад функціонування банківської системи ЄС, завдань і повноважень Європейського центрального банку, правових аспектів його взаємодії з центральними банками національних держав;
- дослідження сучасного стану та перспектив співробітництва Національного банку України та Європейського центрального банку;
- аналіз програмних документів Кабінету Міністрів України і Національного банку України щодо адаптації вітчизняного законодавства і практики його застосування до європейських стандартів;
- визначення шляхів вдосконалення правових засобів боротьби з корупцією у фінансовій та банківській сфері.

Об'єктом цього дослідження є фінансові та банківські відносини, що виникають у ЄС та державах-членах, а також у вітчизняній фінансовій та банківській діяльності. **Предметом** дослідження стали науково-теоретичні джерела, міжнародно-правові документи, нормативно-правові акти ЄС, національне законодавство та практика його застосування.

Під час виконання дослідження використовувались аналітичний, системний, порівняльний, формально-логічний, історико-правовий та інші наукові методи.

Робота базується на аналізі практики законотворчої та правозастосовної діяльності в Європейському Союзі, аналізі відповідних актів законодавства України, зокрема, Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, відомчих актів, міжнародних документів. Під час дослідження використовувалися матеріали офіційних сайтів європейських і вітчизняних організацій, періодичні видання, праці вітчизняних та закордонних вчених.